

Uuendatud kaubanduspoliitika tugevama Euroopa heaks

Selgitav teatis

16. juuni 2020

I. Sissejuhatus

Nagu Euroopa Komisjon oma hiljutises Euroopa koroonaviirusejärgse taastumise kohta koostatud teatises „Euroopa võimalus: parandame vead ja teeme ettevalmistusi järgmise põlvkonna jaoks“¹ on öelnud, algatab ta ELi kaubandus- ja investeerimispoliitika läbivaatamise. See protsess juhindub kahest põhieesmärgist. Esiteks tuleb hinnata, kuidas saab kaubanduspoliitika aidata kaasa kiirele ja kestlikule sotsiaal-majanduslikule taastumisele, tugevdades Covid-19 järgses keskkonnas konkurentsi, leides lahendusi probleemidele, millega EL silmitsi seisab, ning aidates propageerida meie väärtushinnanguid ja standardeid. Teiseks tuleb välja selgitada, kuidas saab kaubanduspoliitika abil kujundada tugevamat ELi, mis põhineks avatud strateegilise autonoomia mudelil, nii et meie ettevõtjad, töötajad ja tarbijad saaksid avatusest kasu, ent samal ajal oleksid kaitstud ebaausa tegevuse eest, ja suureneks meie vastupidavus olla edaspidi raskusteks paremini valmis.

Sisuliselt annab siinne tegevuspõhimõtete ülevaade kätte ELi kaubandus- ja investeerimispoliitika suuna eesootavateks aastateks.

Selle ülevaate olulise osana ning lähtuvalt meie kohustusest lävida kodanike ja huvirühmadega läbipaistval viisil alustame avalikku konsultatsiooni, mille kaudu soovime koguda laialdast teavet allpool käsitletud teemade kohta ja saada vastused allpool esitatud küsimustele.

Ootame tagasisidet kõigilt huvirühmadelt: tööstusharud, tööturu osapooled, kodanikuühiskond ja ELi kodanikud. Eriti soovime tagasisidet meie paljudelt eksportiva majanduse selgroo moodustavalt väikestelt ja keskmise suurusega ettevõtetelt (VKEd), et teha kindlaks, kuidas saaks kaubanduspoliitika toetada neid välisturgudele sisenemisel ning nende kliendi- ja tarnijabaasi avardamisel. Saadud vastused aitavad Euroopa Komisjonil kujundada ELi kaubanduspoliitika suuna keskpikaks perioodiks.

Taust

Kaubandus moodustab olulise osa ELi majandusest ja kahtlemata ka meie igapäevaelust. See toetab paljusid töökohti ja laiendab tarbijate valikut. Rahvusvaheline kaubandus mõjutab nii meie enda kui ka meie rahvusvaheliste partnerite heaolu. Viimastel kümnenditel on EL olnud vastastikustel seostel põhineva rahvusvahelise majanduse peamine kasusaaja, kusjuures väliskaubandus moodustab peaaegu 35 % meie sisemajanduse kogutoodangust (SKT), samas välismaiste otseinvesteeringute mahu väärtus ELis on 40 % SKTst. ELi haavatavus Covid-19 kriisi suhtes oli üks maailma suurimaid, 35 miljoni eurooplase töökohad olenesid ekspordist ja 16 miljoni eurooplase töökohad

¹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?qid=1590732521013&uri=COM:2020:456:FIN>

välisinvesteeringutest. Teisisõnu, üks töökoht seitsmest sõltub ekspordist – seda on kaks kolmandikku rohkem kui 2000. aastal.

Kaubandus on iseäranis oluline olnud VKEde jaoks. Nemad moodustavad 87 % ELi kõigist eksportivatest ettevõtetest ja on juhtivaks jõuks ELi väljaveo tulemuslikkuse tagamisel. Lisaks on EL maailma suurim investor, millel on aktsiaid enam kui 8,7 miljardi euro väärtuses, mida omavad ELi investorid välismaal, kes panustavad ELi ettevõtjate konkurentsivõimesse. Vajadus globaalsete erasektori investeeringute järele eesootavatel aastatel ainult suureneb, et aidata meil saavutada ÜRO kestliku arengu eesmärke.²

Ehkki sageli kasutatakse edu mõõtmiseks ekspordi, on import rahvusvahelises majanduses, mis põhineb rahvusvahelisel tööjaotusel, samavõrra tähtis. Euroopas läheb meil importi vaja siinsete ettevõtjate varustamiseks hädavajaliku tooraine ja vahesisendiga, et hoida oma konkurentsivõimet ja tehnoloogilist edumaad, luua kõrgetasemelisi töökohti, valmistada tippasemel tooteid ning rahuldada tarbijate vajadusi. ELi ühtne turg on elav tõestus fundamentaalsetest hüvedest, mida kaubandus ja koostöö suudavad pakkuda.

Lisaks majandusliku kasu saamisele täidab kaubanduspoliitika tähtsat rolli ka ELi väärtushinnangute ja standardite propageerimisel ja kaitsmisel nii kodus kui ka piiri taga. Ühel häälel rääkides, esindamaks 450 miljoni tarbijaga turgu, on kaubanduspoliitika tähtis vahend, mille abil hoida Euroopat globaalses plaanis juhtpositsioonil. Väärtushinnangute (mh inimõiguste, keskkonna ja kliima, sotsiaalsete ja töötajate õiguste, kestliku arengu ning soolise võrdsusega seotud) propageerimisest on saanud lahutamatu osa meie pühendumisest kestlikumale ja vastutustundlikumale kaubanduspoliitikale.

Meie ühine kaubanduspoliitika toimib nii väliselt kui ka sisemiselt üha keerukamaks muutuv keskkonnas. Nende probleemidega toimetulemiseks on vaja kujundada selline kaubanduspoliitika, mis oleks tihedalt seotud ELi välis- ja siseprioriteetidega.

Väliselt on kaubandus üha rohkem mõjutatav rahvusvaheliste suhete muutlikkusest. Suurte rahvusvaheliste majanduste vahelised pinged, ühepoolsuse kasv ja majanduslik natsionalism, riigi tugevam kaasatus majandusse, kaubanduspoliitika relvana kasutamine majanduslike või geopoliitiliste eesmärkide saavutamiseks – kõigi nende tegurite toime on ülemaailmse juhtimise struktuur, eriti reeglitel põhinev mitmepoolne korraldus nõrgenenud.

Sisemiselt on kahanenud usk sellesse, et üleilmastumise ja tehniliste muutuste eelised saavad jagatud võrdselt ning kõiki väärtusahelaid, majandussektoreid ja laiemas plaanis kogu ühiskonda kaasavalt. Lisaks on suurenenud ELi kodanike toetus jõulisemalt kliimamuutuste vastu suunatud ja kestlikust edendava tegevuskava vastu. Kaubanduspoliitika peab olema proaktiivne rahvusvaheliste keskkondlike ja sotsiaalsete ning hea valitsemistavaga seotud standardite propageerimisel partnerriikides, ühtlasi tuleb tagada, et ELi enda väärtushinnanguid ja standardeid kaubanduse kaudu ei kahjustataks. Kaubanduspoliitika peab panustama põlvkondlike probleemide lahendamisse – rohe- ja digipöördesse –, nagu on sätestatud komisjoni poliitilistes prioriteetides.³

Covid-19 kriis on neid raskusi ainult võimendanud. Komisjoni 2020. aasta kevadiste majandusprognooside järgi kahaneb pandeemia tõttu ELi majandus 2020. aastal 7,4 %, globaalne SKP väheneb aga 3,5 % ning rahvusvaheline kaubandus 10–16 %. Samal ajal on pandeemia toonud esile mõningad sellised probleemid, mis tulenevad tugevast vastastikusest seotusest. Ühtlasi on kriis suurendanud arengumaade arenguraskusi. ELi taastekava⁴ tagab kestlikuma, vastupidavama ja

---

² Juba enne Covid-19 kriisi puhkemist oli rahastuse puudujääk, saavutamaks arengumaades kestliku arengu eesmärke, hinnanguliselt 2,5–3 miljardit USA dollarit aastas (allikas: UNCTAD).

³ https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/political-guidelines-next-commission_et.pdf
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?qid=1588580774040&uri=CELEX:52019DC0640>
<https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/content/european-digital-strategy>

⁴ https://ec.europa.eu/info/live-work-travel-eu/health/coronavirus-response/recovery-plan-europe_et

õiglasema Euroopa järgmistele põlvkondadele. Kaubanduspoliitika peab nende eesmärkide saavutamise toetamiseks vastavalt kohanema.

II. Kaubanduspoliitika Covid-19 järgses maailmas

- **Vastupidavuse suurendamine – sise- ja välismõõde**

Covid-19 kriis on nii globaalses plaanis kui ka ELi sees toonud päevavalgele mitmed nõrgad kohad, millega tuleb tegelda. Vahetud probleemid tekkisid seoses meditsiinilise ja kaitsevarustuse tarnega: kriis paljastas ohud, mis kaasnevad juhul, kui nendes sektorites ollakse liiga suuresti sõltuvad ühest või mõnest üksikust kriitilise tähtsusega kaupade ja teenuste tarnijast. Sellest tulenevalt peame hindama, kuidas saaksime parandada oma vastupidavust.

ELil tuleb järgida **mudelit „Avatud strateegiline autonoomia“**. Lihtsalt öeldes tähendab see parandada ELi võimekust järgida omaenda huve sõltumatult ja kindlalt, samas jätkata tööd partneritega üle kogu maailma, et pakkuda globaalseid lahendusi globaalsetele probleemidele. On niisama ebatõenäoline, et EL suudab ise valmistada vajalikul määral keerukaid kriitilise tähtsusega tervisetootmeid, nagu on võimatu lahendada omal jõul ülemaailmseid kliima- ja muid keskkonnaprobleeme.

Me soovime edaspidigi saada kasu rahvusvahelisest reeglitel põhinevast kaubandusest ja olla rahvusvahelises sfääris juhtpositsioonil ning samal ajal tagada õigete vahendite olemasolu, kaitsmaks end ebaausa tegevuse eest. Me soovime saavutada sobiva tasakaalu selle Euroopa, mis on n-ö äritegevusele avatud, ja selle Euroopa vahel, mis kaitseb oma inimesi, ettevõtjaid ja standardeid. Konkurentsivõime hoidmiseks vajavad ELi ettevõtjad kaubanduse ja investeerimise kaudu endiselt juurdepääsu välisturgudele. Vastupidavuse suurendamine tähendab seda, et püüame mõista oma sõltuvussuhteid ja vähendada haavatavust väliste tegurite suhtes, kasutades õigete poliitikameetmete kombinatsiooni.

See kajastab eesmärki tagada „Euroopa positsiooni tugevdamine maailmas“. Nagu Euroopa Komisjoni president von der Leyen on oma poliitilistes suunistes öelnud, peaksime tugevdama Euroopa rolli üleilmse juhina ja standardite seadjana, kasutades tugeva, avatud ja õiglase kaubanduse kava liidu välistegevuse laiemas kontekstis.

Laias tähenduses peab kaubanduspoliitika eesmärk olema **stabiliseerida meie strateegilist koostööd** võtmetähtsusega kaubanduspartneritega vastavalt meie väärtushinnangutele, huvidele ja eesmärkidele, samal ajal muuta meie suhteid mitmekesisemaks ja luua liite meiega sarnaselt mõtleivate riikidega.

Atlandi-üleised suhted on iseäranis tähtsad, sest need moodustavad maailma majanduse tuiksoone ning kajastavad laiemat huvide ja põhiväärtuste liitu. Ent tänapäeva maailmas tuleb meil suurt tähelepanu pöörata ka suhete arendamisele teiste oluliste kaubanduspartneritega. Sellega seoses on oluline mõelda, kuidas arendada suhteid Hiinaga, kes on meile ühtaegu oluline koostööpartner ja tugev konkurent.⁵

Tarneahelate puhul läheb vastupidavuse parandamiseks vaja mitme meetme kombinatsiooni, olenevalt meie nõrkade külgede faktipõhisest analüüsist ja avaliku poliitika sihiks olevatest eesmärkidest. Need võivad hõlmata tarne mitmekesistamist riigi ja ettevõtja tasandil, strateegiliste varude moodustamist ja ladustamist, aga ka tarneahelate lühendamist või kodumaise tootmise suurendamist. Tarneahelate kestlikkuse suurendamine aitab suurendada nende vastupidavust.

Vastupidavuse parandamiseks peaks EL võtma nii liidusiseseid kui ka -väliseid meetmeid. **Välise poole pealt** on oluline arendada selliseid rahvusvahelise juhtimise meetmeid, mis toetaksid

---

⁵ <https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/communication-eu-china-a-strategic-outlook.pdf>

stabiilsust ja ennustatavust. Kaubanduspoliitika võib siin täita juhtivat rolli, näiteks toetades reeglitel põhinevat kaubandust, kujundades vastastikku kasulikke partnerlussuhteid, edendades kahe- ja mitmepoolseid kaubanduslepinguid, mis avaldavad olulist välismõju muudele poliitikavaldkondadele, ning tugevdades euro rahvusvahelist positsiooni.

ELi investeeringutega kaasnevad hüved peaksid mõjuma meie partneritele ergutavana, parandades nende kohalikku ettevõtluskeskkonda ja hoides ära ELi ettevõtjate diskrimineerimist. ELi rahvusvaheline investeerimispoliitika, mis moodustab ühe osa liidu kaubanduspoliitikast, peab selle eesmärgi poole püüdlema, olles seejuures kooskõlas laiemate ühiskondlike nõuetega, eelkõige tuleb rõhku panna kestlikule ja vastutustundlikule investeerimisele.

Kaubanduspoliitika roll **Euroopa-siseselt** on toetada meie tööstusharude konkurentsivõimet (ekspordivõimaluste loomise ja standardite seadmise kaudu), kaitsta ELi ettevõtjaid ja töötajaid üha kasvava hulga ebaausate kaubandustavade eest ning panustada julgeolekusse, eelkõige välismaiste otseinvesteeringute seire ja ekspordikontrollide kaudu kahesuguse kasutusega kaupade puhul.

Covid-19 kriis on selgelt näidanud, et avatud investeerimiskeskonna hoidmiseks peab EL suutma kontrollida, kes tema territooriumil investeerib ja millistel eesmärkidel, ning reageerima, kui välisinvesteering ohustab julgeolekut ja avalikku korda. ELi välismaiste otseinvesteeringute taustauuringute määruse koos liikmesriikides rakendatavate tõhusate seiremehhanismidega peaksid ettevõtjaid ja kodanikke kaitsma välisinvesteeringutega seotud ohtude eest ning tulevikus, kui esile tõusevad uued ohud ja turul osalejad, selle mehhanismi olulisus tõenäoliselt kasvab.

1. küsimus. Kuidas saaks kaubanduspoliitika parandada ELi vastupidavust ja kujundada avatud strateegilise sõltumatus mudelit?

2. küsimus. Milliseid ettevõtmisi peaks EL algatama – kas üksi või koos teiste kaubanduspartneritega –, et julgustada ettevõtjaid, sh VKEsid hindama ohte ning ühtlasi kindlustama ja mitmekesistama tarneahelaid?

- **Sotsiaal-majandusliku elavnemise ja kasvu toetamine**

Arvatakse, et Covid-19 kriis toob kaasa **sügava üleilmse majanduslanguse**, mille korral töötus on suur, valitsemissektori võlg kasvab ning erasektori investeeringud kahanevad (vähemalt 30 %-line kahanemine globaalsetes välismaiste otseinvesteeringute voogudes). See omakorda võib kaasa tuua **riigi rolli suurenemise majanduse juhtimises**.

Kriisi järelmõjudega maadeldes on oht, et riikide valitud poliitikameetmete kombinatsioon kujuneb proteksionistlikuks – nende enda majanduse ja tarbijate kahjuks – ning seab ohtu globaalse taastumise, eriti arengumaade puhul. Iseäranis keeruline on tagada, et kriisile reageerimise ja kriisist taastumise meetmed, mis on mõeldud lühiajaliseks kasutamiseks, ei muutuks n-ö uueks normaalsuseks, s.t riigi moonutav sekkumine globaalse majanduse toimimisse ei tohi muutuda püsivaks.

Kaubanduse ja investeerimise kosumiseks ning meie majanduse elavdamise võimaluste maksimeerimiseks läheb vaja **stabiilset, ennustatavat ja usaldusväärset raamistikku rahvusvaheliseks reeglitel põhinevaks majanduse juhtimiseks**. Seetõttu tuleb anda endast parim, reformimaks Maailma Kaubandusorganisatsiooni ja kujundamaks see ümber tõhusaks foorumiks, mille kaudu töötada välja uusi sobivaid kaubandusreegleid, tagada nende rakendamine ja aidata lahendada vaidlusi.

Lähiaastatel on ELi majanduse jaoks oluline seegi, et kasutataks ära välismaised kasvuvõimalused. Siinkohal on EL juba heas seisus tänu oma **kaubanduslepingute võrgustikule**, millesse on kaasatud 76 riiki kõikjalt maailmast.

Rohkem on vaja panustada sellesse, et aidata meie eksportijatel, eelkõige VKEdel neist lepingutest täiel määral kasu saada, **tagades neile parema turulepääsu ja lihtsustades kaubandust, parandades investeerimistingimusi, kaitstes intellektuaalomandiõigusi**, sh geograafilist tähist, aga ka **keskendudes rakendamise ja jõustamise probleemidele** ning, üldisemalt öeldes, võimaldades stabiilsust ja ennustatavust, mida majandustegevuses osalejad vajavad. Sellega seoses võiks kaaluda ELi ekspordikrediidi süsteemi tugevdamist. Investeerimise hõlbustamine võib aidata ELi investoritel, sh VKEdel siseneda välisturgudele. Liidusiseselt peab EL tagama, et ta jääks investeerimisel atraktiivseks sihtpunktiks.

Rahvusvahelise regulatiivse koostöö edendamine mängib siinkohal olulist rolli. Euroopa määrused on tihtipeale üleilmse mõjuga, näiteks need, mis on seotud andmekaitse ja kliima-/keskkonnastandarditega. EL on väga aktiivselt olnud kaasatud ka rahvusvaheliste standardite arendamisse ning mõningates meie kaubanduslepingutes on sätestatud regulatiivse koostöö komponent. EL mängib võtmerolli määruste ja standardite arendamisel uute, keskkonnanahoidlikumate tehnoloogiate jaoks – need on tulevase jätkusuutliku konkurentsivõime ja kasvu tagamisel ülimalt olulised.

Erilist tähelepanu tuleb pöörata ELi lähimatele partneritele liidu **naabruskonnas ja Aafrikas**. Peale selle, et need alad on geograafiliselt ja geopoliitiliselt tähtsad, võimaldavad need ka olulist kasvu ja pakuvad toodanguturgusid ning on võtmetähtsusega allikad kaupade ja teenuste impordiks ja väärtusahela integreerimiseks. Seetõttu on nii ELile kui ka partneritele vastastikku kasulik tugevdada veelgi meie kaubandus- ja investeerimissuhteid, sh mitmepoolsel tasandil.

3. küsimus. Kuidas tuleks mitmepoolset kaubandusraamistikku (WTO) tugevdada, et tagada stabiilsus, ennustatavus ja reeglitel põhinev keskkond õiglaseks ja kestlikuks kaubanduseks ja investeerimiseks?

4. küsimus. Kuidas saaksime kasutada laia olemasolevate või uute vabakaubanduslepingute võrgustikku, et parandada ELi eksportijate ja investorite turulepääsu ning edendada rahvusvahelist regulatiivset koostööd – eriti digi- ja rohetehnoloogiate ja -standarditega seoses –, et selle kaudu nende potentsiaali maksimeerida?

5. küsimus. Milliseid partnereid ja piirkondi peaks EL oma tegevuses prioriseerima? Täpsemalt öeldes, kuidas saaksime tugevdada oma kaubandus- ja investeerimissuhteid naaberriikide ja Aafrikaga, et vastastikku kasu saada?

6. küsimus. Kuidas saab kaubanduspoliitika toetada Euroopa uuendatud tööstuspoliitikat?

- **VKEde toetamine**

Väikesed ja keskmise suurusega ettevõtjad (VKEd) moodustavad **Euroopa majanduse selgroo**, luues miljoneid töökohti ja tegutsedes innovatsiooni eesliinil. VKEde jaoks tähendab eksport eelkõige oma kaupade ja teenuste müümist teistele ELi riikidele. Ent kasutades ära ELi ühtse turu võimalusi, et saavutada ekspordiks vajalik haare ja kogemus, astuvad paljud VKEd sammukese kaugemale ja suunduvad ELi piiridest väljapoole. Sellest tulenevalt on kaupu ja teenuseid väljapoole ELi ekspordivate VKEde hulk järjepidevalt kasvanud. 2017. aastal (hiliseimad andmed) moodustasid VKEd ELi 27 liikmesriigi ekspordivatest ettevõtjatest 85 %. Hinnangute järgi hoiavad ekspordivad VKEd alal

umbes 13,4 miljonit töökohta Euroopas.⁶ Samuti annavad VKEd umbes 40 % kogu ELi teenuseekspordist.

VKEd saavad ELi kaubanduspoliitika üldisest suunast kasu, sest **stabiilne ja ennustatav ettevõtluskeskkond on nende jaoks iseäranis oluline**. Samuti saavad nad tänu meie kaubandus- ja investeerimislepingutele kasu paremast juurdepääsust kasvavatele turgudele.

Ent VKEdel kipuvad **rahvusvahelises kaubanduses osalemisega kaasneva suuremad kulutused**, seda eelkõige raskuste tõttu saada teavet võimalike tarnijate ja äripartnerite kohta kolmandates riikides, aga ka rahaliste vahendite raske kättesaadavuse tõttu. Seetõttu on EL võtnud kasutusele spetsiifilised vahendid ja meetmed, mille abil neid piiritaguses äritegevuses toetada, näiteks VKEsid puudutavate peatükkide lisamine uutesse vabakaubanduslepingutesse ning VKEde kontaktpunktide, Euroopa ettevõtlusvõrgustiku⁷, VKEde intellektuaalomandiõiguse tugikeskuse ja VKEde kaubanduse kaitse tugikeskuse loomine. Komisjon on korraldanud liikmesriikides ka mitmesuguseid turulepääsu päevi, et aidata VKEdel saada jagu takistustest, millega nad võivad kolmandatesse riikidesse eksportides silmitsi seista. Lisaks on komisjonil mitmesuguseid laialdasemaid ettevõtmisi, mille eesmärk on toetada VKEde rahvusvahelistumist.⁸

Ent kahtlemata on veel piisavalt **kasutamata potentsiaali, et toetada Euroopa VKEde kaubandus- ja investeerimistegevust**, eriti arvestades ELi kaubandus- ja investeerimislepingute üha kasvavat hulka. Paljud VKEd ei ole neist võimalustest teadlikud, sh riigihangete korral, või kipuvad arvama, et neist on kasu ainult suurematel ettevõtjatel. Ühtlasi on VKEdele rängalt mõjunud tarneahela häired, mida on põhjustanud nii Covid-19 kriis kui ka üleilmne nõudluse kahanemine. Kuigi rahastamisvõimaluste olemasolu on siinkohal ülioluline, võib kaubanduspoliitikastki olla abi VKEde taastumisel, aidates luua neile uusi võimalusi.

7. küsimus. Mida veel saaks ära teha, et aidata VKEdel saada kasu rahvusvahelise kaubanduse ja investeringute võimalustest? Millised on VKEde spetsiifilised vajadused või konkreetsed probleemid, mida saaks lahendada kaubandus- ja investeerimispoliitika meetmete ja toe abil?

- ***Rohepöörde toetamine ning kaubanduse muutmise kestlikumaks ja vastutustundlikumaks***

Covid-19 pandeemia ei ole peatanud **kliimamuutusi, elurikkuse vähenemist ega ressursside raiskamist**. Vastupidi, nende probleemidega tegelemine on endiselt prioriteet. Samal ajal on oht, et maailmamajanduse elavdamisele keskendumise tõttu jäetakse need teemad kõrvale.

EL on **globaalne juht kliimameetmete ja kestlikkuse valdkonnas**. Euroopa roheline kokkulepe kui Euroopa kasvustrateegia peaks toimima ELi tegevuskavana globaalse taastumise nimel tehtavates jõupingutustes ning toetama üleminekut kliimanetraalsemale ja kestlikumale majandusele. Ühisteatise ELi üleilmse tegevuse kohta seoses Covid-19-ga⁹ rõhutati kestlikkuse olulisust ning töötajate õiguste ja ettevõtja sotsiaalse vastutuse tagamist kogu väärtusahela ulatuses. Inimväärse töö propageerimine¹⁰ ja töötingimuste parandamine nii koduriigis kui ka välismaal jääb edaspidigi ELi prioriteediks. Lisaks on komisjon täielikult pühendunud ÜRO kestliku arengu eesmärkidele ja püüab

⁶ VKEde roll ELi-välises ekspordis. Võtmetähtsusega tulemuslikkuse põhinäitajad, peaökonomisti märgukiri, 15. juuni 2020, https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2020/june/tradoc_158778.pdf.

⁷ Maailma suurim rahvusvahelise suunitlusega VKEde tugivõrgustik, <https://een.ec.europa.eu/>.

⁸ https://ec.europa.eu/growth/smes/access-to-markets/internationalisation_en

⁹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?qid=1587137884705&uri=CELEX%3A52020JC0011>

¹⁰ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=LEGISSUM%3Aem0023>

neid senisest jõulisemalt kõigi oma tegevuspõhimõtetega siduda. Erilist tähelepanu nõuab mõju, mida kriis on avaldanud arengumaadele.

Kaubanduspoliitikal on selles töös täita tähtis osa.¹¹ Kaubanduspoliitika kaudu kestliku arengu edendamiseks tehtavad jõupingutused on viimastel aastatel märkimisväärselt suurenenud, nagu on näha kaubanduse ja kestliku arengu 15-punktilisest plaanist¹², eelkõige õiguslikult siduvate kokkulepete kaudu ratifitseerida ja tõhusalt järgida rahvusvahelisi keskkonnavalaseid kokkuleppeid, eriti Pariisi kliimakokkulepet ja bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni, aga ka rahvusvahelisi tööstandardeid. Jõustamise ja rakendamise seotud jõupingutusi on märkimisväärselt suurendatud, sh vaidluste lahendamise menetluste rakendamise kaudu. Kaubandusvaldkonda juhtiva järelevalveametniku koha loomine toetab seda veelgi.

ELi kaubanduspoliitika suudab aidata kaasa muutuste esilekutsumisele nii meie ühtsel turul kui ka kogu maailmas – eelkõige selle kaudu, et liidu vahendeid (mitmepoolseid, kahepoolseid, ühepoolseid) kasutatakse selleks, et **soodustada kestlikku lähenemisviisi kaubandusele ja investeerimisele ning panustada arengusse**. See hõlmab keskkonناسäästliku kaubanduse ja investeerimise edendamist ning rahvusvaheliste standardite rakendamise toetamist; samuti meie kaubanduspartnerite kaasamist, et tulla toime ühiste katsumustega, olgu need seotud kliimamuutuse või keskkonnaga laiemalt, säästva kalapüügi või jätkusuutliku põllumajandusega, inimõiguste ja töötajate õigustega või soolise võrdsusega.

Komisjoni kavatsus muuta Pariisi kliimakokkulepe kõigi tulevikus sõlmitavate laiaulatuslike kaubanduslepingute osaks, kehtestada piiril kohaldatav süsinikdioksiidi kohandusmehhanism, et vähendada süsinikdioksiidi lekke ohtu, juhul kui kliimaeesmärkide taseme erinevused peaksid maailma eri paigus püsima, ning täisleppimatus lapstööjõu suhtes kajastavad kõik komisjoni kohustust muuta kaubandus kestlikumaks ja vastutustundlikumaks.

Lisaks on **Covid-19 kriis hoogustanud arutelusid kestlikkuse edendamise, vastutustundliku ärikäitumise ja tarneahelate läbipaistvuse teemal**, seda eelkõige hoolsuskohustuse süsteemide kui vastupidavuse suurendamise vahendite kaudu.¹³

Kaubanduspoliitika läbivaatamisel tuleks käsitleda ka tõhusaimaid viise, kuidas kaubanduspoliitikat ellu viia nii, et aidata kaasa ühiskondliku muutuse toimumisele ELis ja meie partnerriikides.

8. küsimus. Kuidas saaks kaubanduspoliitika edendada üleminekut keskkonناسäästlikumale, õiglasemale ja vastutustundlikumale majandusele nii kodus kui ka välismaal? Kuidas saaks kaubanduspoliitika aidata kaasa ÜRO kestliku arengu eesmärkide saavutamisele? Kuidas peaksid rakendamine ja täitmise tagamine neid eesmärgi toetama?

9. küsimus. Kuidas saaks kaubanduspoliitika aidata kaasa vastutustundlikumale ärikäitumisele? Millist rolli peaks kaubanduspoliitika täitma läbipaistvate, vastutustundlike ja kestlike tarneahelate edendamisel?

¹¹ Euroopa roheline kokkulepe, https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/european-green-deal-communication_en.pdf.

ELi elurikkuse strateegia aastani 2030: toome looduse oma ellu tagasi, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?qid=1590574123338&uri=CELEX:52020DC0380>.

Strateegia „Talust taldrikule“ õiglase, tervisliku ja keskkonnahoidliku toidusüsteemi edendamiseks, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX:52020DC0381>.

¹² https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2018/february/tradoc_156618.pdf

¹³ <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/8ba0a8fd-4c83-11ea-b8b7-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF>

- **Digipöörde ja tehnilise arengu toetamine**

Covid-19 kriis on kiirendanud digipöörde toimumist – e-kaubandusest, e-õppest, kaugtööst ja e-teenustest on saanud meie ühiskonna lahutamatu osa. Teatud valdkondades võime minna tagasi varasemate tavade juurde, ent paljud uued praktikad jäävad alatiseks püsima.

Äsjane kriis on **esile toonud digikaubanduse olulisuse** ning selle rolli üleilmsete väärtusahelate edendamisel ja innovaatiliste toodete-teenuste arendamisel, samal ajal on taas kinnitust saanud vajadus tõhusa andmekaitseraamistiku järele. Need asjaolud on ajendanud üleskutseid kiirendada rahvusvaheliste standardite kehtestamist e-kaubanduse, sh andmevoogude jaoks ja teha seda eelkõige WTO e-kaubanduse ühisavalduse kaudu. Peale kaubanduslepingutes olevate andmevooge käsitlevate sätete aitavad ka ELi isikuandmete kaitse üldmäärusega (GDPR) rahvusvahelise andmeedastuse tarbeks antud vahendid kaasa andmevoogude turvalisusele, tagamaks kõrgetasemelise andmekaitse.

Ühtlasi mõjutavad uued tehnoloogiad ja ärimudelite muutused – eriti tehisintellekti, plokiahela ja 3D-printimise valdkonnas – nii seda, millega me kaupleme, kui ka seda, kuidas me kaupleme.

Samal ajal näeme **kolmandates riikides üha jõulisema tööstuspoliitika tugevnemist** (eriti kõrgtehnoloogilistes sektorites), mis enamasti saab võimalikuks väga suure riigiabi kaudu. See suundumus sai alguse juba enne pandeemiat ja toob ELi ettevõtjatele kaasa märkimisväärse kaubanduse moonutamise ohu.

Viimatiste suundumuste taustal peame uurima, kuidas saaks ELi kaubanduspoliitika toetada digipööret ning aidata kindlustada ELi positsiooni digivaldkonnas pikemas plaanis.

10. küsimus. Kuidas võiksid ELi ettevõtjad, sh VKEd, digikaubanduse reeglitest kasu saada? Kuidas saaks kaubanduspoliitika toetada digipööret nii ELis kui ka arengumaade kaubanduspartnerite hulgas, eriti siis, kui tegemist on võtmetähtsusega digitehnoloogia ja oluliste arendustega (nt plokiahel, tehisintellekt, suurandmete vood)?

11. küsimus. Millised on Euroopa ettevõtjate suurimad takistused ja võimalused, kui nad osalevad kolmandate riikide digikaubanduses, või tarbijate piirangud ja võimalused, kui nad osalevad e-kaubanduses? Kui oluline on ELi äritegevuse jaoks rahvusvaheline andmeedastus?

- **Õigluse ja võrdsete võimaluste tagamine**

Avatuse kohustus jääb ELi edasise kasvu, heaolu ja konkurentsivõimega seotud plaanide keskmesse. Ent see kohustus peab käima käsikäes püüdega **tagada, et meie avatust ei kuritarvitataks ebaõiglaste, vaenulike või konkurentsi pärssivate kaubandustavadega**. Ka heal maksuhaldustaval on täita oma roll võrdsete võimaluste loomisel ning seegi peaks kaubandus- ja investeerimisinstrumentidega kaasas käima.

Enne kriisi kasutasid teised suured turul osalejad meie avatust üha jõulisemalt ära, eelkõige sellise tööstuspoliitika kaudu, millele oli iseloomulik suuremahuline riigi sekkumine. On väljendatud muret, et Covid-19-järgses keskkonnas võib selline kuritarvitamine hoogustuda. Viimasel ajal on mõningate kaubanduspartnerite puhul täheldatud ka sunnimeetmete kasutamise naasmist. Tuleb hoolikalt läbi mõelda, kuidas EL sellistele sunnimeetmetele vastab, mis on mõeldud selleks, et panna EL või selle liikmesriigid teatud viisil tegutsema või tegutsemisest hoiduma.

ELi eelistatud lähenemisviis selliste olukordadega toimetulemisel on **tagada võrdsed võimalused, leppides partneritega kokku selged reeglid**, näiteks uued reeglid tööstussubsiidiumide kohta WTOs või meie regionaalsetes ja kahepoolsetes kaubanduslepingutes.

Ent see ei ole alati võimalik ja meie partnerid ei ole nende kohustustega alati nõus. Sellistel juhtudel on **oluline seista tugevamalt oma õiguste eest**, kasutades olemasolevaid kaubanduse kaitse või vaidluste lahendamise mehhanisme – luues samal ajal vajaduse korral uusi tööriistu, näiteks ajakohastades jõustamismäärust, ning kaitstes ja ajakohastades vaidluste lahendamise mehhanisme WTOs ja kahepoolsetes kaubanduslepingutes.

Rahvusvahelise hangete instrumendi algatamine või komisjoni töö välissubsiidiumide moonutava mõjuga tegelemisel¹⁴ siseturul on täiendavad näited. Kaubandusvaldkonna juhtiva järelevalveametniku nimetamine toob tugevamalt fookusesse nende kohustuste järgimise, mille meie kaubanduspartnerid on kahe- ja mitmepoolsetes lepingutes endale võtnud, olgu selleks turulepääs või kestlik areng.

12. küsimus. Mida peaks EL peale olemasolevate vahendite, näiteks kaubanduse kaitse rakendamise veel ette võtma, et tulla toime kolmandatest riikidest lähtuvate sundivate, moonutavate ja ebaausate kaubandustavadega? Kas olemasolevaid vahendeid peaks täiustama või tuleks kaaluda lisavahendite kaasamist?

- **Üldine küsimus**

13. küsimus. Milliseid muid olulisi teemasid, mida eespool esitatud küsimused ei katnud, peaks kaubanduspoliitika läbivaatamine hõlmama?

III. Konsultatsiooniprotsess

Kaubanduspoliitika läbivaatamine põhineb laiapõhjalisel konsulteerimisel sidusrühmadega, sh avalikel mõttevahetustel, mis viiakse läbi ELi liikmesriikides kirjalike märkuste esitamise teel.

Sidusrühmi kutsutakse üles edastama oma vastused eespool esitatud küsimustele **hiljemalt 15. septembril 2020 järgmisel aadressil: trade-policy-review-2020@ec.europa.eu.**

Käesolev teatis tehakse juulikuus kättesaadavaks kõigis ELi ametlikes keeltes.

Avaldus isikuandmete kaitse kohta: <https://trade.ec.europa.eu/doclib/html/158781.htm>.

---

¹⁴ Valge raamat, milles käsitletakse võrdsete võimaluste loomist välisriigi subsiidiumide osas, avaldatakse 17. juunil.